

БІБЛІОТЕКА ВЧИТЕЛЯ

О.Б. Сліпець

Я І УКРАЇНА ГРОМАДЯНСЬКА ОСВІТА

Конспекти уроків

4 клас

Посібник для вчителя

Третє видання, перероблене

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА – БОГДАН

УДК 371.32
ББК 74.26
С47

Серія заснована в 2007 році

Рецензенти:
вчитель вищої категорії, вчитель-методист
Тучапська Г.В.
вчитель вищої категорії початкових класів, старший вчитель
Головко З.Л.

Сліпець О.Б.

С47 Я і Україна. Громадянська освіта : конспекти уроків :
4 клас : посібник для вчителя / О.Б. Сліпець. — 3-тє
вид., переробл. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан,
2012. — 128 с. — (Бібліотека вчителя).

ISBN 978-966-10-1765-7 (серія)
ISBN 978-966-10-2011-4

У посібнику подано розгорнуті конспекти уроків з курсу “Я і Україна. Громадянська освіта”, зміст яких відповідає чинній навчальній програмі (автор Н.М. Бібік) та підручнику “Я і Україна. 4 клас” (автори Т.М. Байбара, Н.М. Бібік. — Київ : Форум).

Автор посібника пропонує зразки бесід під час вивчення нового матеріалу, опорні схеми, цікаві творчі завдання. Для фронтальної, групової, диференційованої роботи дібрано різноманітний історичний, народознавчий та ігровий матеріал. Передбачено використання зошита з громадянської освіти (Тернопіль : Навчальна книга — Богдан).

Для зручності у використанні уроки розміщено на відривних аркушах. До кожного уроку відведено місце для доповнень, змін, уточнень, творчих доробків учителя.

Для вчителів початкових класів, студентів педагогічних навчальних закладів.

УДК 371.32
ББК 74.26

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.*

ISBN 978-966-10-1765-7 (серія)
ISBN 978-966-10-2011-4

© Навчальна книга — Богдан,
майнові права, 2012

ОРІЄНТОВНИЙ КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

<i>№ з/п</i>	<i>Тема уроку</i>	<i>№ с.</i>	<i>Дата</i>
1.	Життя — найвища цінність.	5	
2.	Людське “Я”.	9	
3.	Історія досягнень людини. Наука і техніка.	11	
4.	Історія досягнень людини. Мистецтво.	13	
5.	Історія досягнень людини. Спорт.	17	
6.	Як досягти успіху.	21	
7.	Ким ти хочеш стати?	23	
8.	Вихованість відчиняє двері і серця.	27	
9.	Як стати приємним співрозмовником.	31	
10.	Правила ввічливості у шкільному житті.	35	
11-12.	Правила гостинності. Правила поведінки в гостях.	39	
13.	Людська гідність. Правда і неправда в людському житті.	45	
14.	Чесць власного імені.	49	
15.	Людські чесноти.	53	
16.	Людські чесноти.	57	
17.	Як уникнути конфліктів.	61	
18.	Основні правопорушення.	65	
19.	Моделювання поведінки в різних життєвих ситуаціях.	69	
20.	Твої життєві правила.	73	
21.	Вчинки та їх наслідки. Юридична відповідальність за правопорушення.	75	

22.	Культура. Народні промисли. Роль народних традицій у збереженні культури. Створення динамічної галереї живопису.	79	
23.	Культура. Культурно-історичні пам'ятки. Ставлення до пам'яток культурної спадщини.	83	
24.	Державні, релігійні та народні свята в Україні.	87	
25.	Права та обов'язки громадян.	91	
26.	Взаємні обов'язки батьків і дітей.	95	
27.	Символіка. Що це таке? Символи рідного краю.	99	
28.	Державні символи України.	101	
29.	Українська мова — державна мова України.	105	
30.	Світ моєї України.	111	
31.	Назви наших міст, сіл, рік, озер.	113	
32.	Погляд у майбутнє моєї країни.	119	
33.	Українці. Хто ми? Які ми?	123	
34.	Тематична атестація. Підсумковий урок за рік.	125	

МОДЕЛЮВАННЯ ПОВЕДІНКИ В РІЗНИХ ЖИТТЄВИХ СИТУАЦІЯХ

Дата _____

Клас _____

Додатковий ма-
теріал до уроку

Мета. Стимулювати розумову діяльність учнів. Розвивати логічне мислення шляхом оцінювання різноманітних життєвих ситуацій. Розширювати правові знання учнів. Виховувати дисциплінованість, чесність, відповідальність, повагу до закону.

Обладнання. Кросворд. Криптограма.

Хід уроку

I. Організація класу.

II. Перевірка знань, умінь і навичок.

1. Фронтальне опитування.

— Що таке право?

— Що таке правопорушення?

— Які правопорушення поширені серед дітей?

— Чи несуть відповідальність неповнолітні за скоєні злочини?

2. Аналіз виконання тестових завдань (зошит, с. 32–33, завд. 5).

3. Поясніть вислів “Щоб спокійно жити, треба із законом дружити”.

III. Повідомлення теми та мети уроку.

— Навіть законслухняний громадянин доволі часто може опинитися в ситуації, коли треба прийняти правильне рішення, щоб не переступити закон.

Саме тому сьогодні ми спробуємо змоделювати різні життєві ситуації, визначити правильні дії в них, щоб не вчинити правопорушення, або не стати його жертвою.

IV. Вивчення нового матеріалу.

1. Розповідь.

— Дуже часто дорослі злочинці використовують неповнолітніх у ході скоєння злочину, знаючи, що ті не викличуть підозри. У такий спосіб неповнолітні стають співучасниками злочину.

2. Розв’язування юридичних задач.

1) До учня 4 класу Сергія, який гуляв на вулиці, звернулася по допомогу незнайома жінка. Вона розповіла, що живе сама недалеко, у квартирі на першому поверсі. Вийшла до сусідки, не взявши з собою ключа, а тепер не може потрапити додому, бо двері зачинилися. Вона попросила допомогти їй — влізти до кімнати через кватирку і відчинити двері зсередини. Хлопець виконав прохання та збирався йти додому, коли з’явилася міліція і затримала його та жінку. Жінка, раніше судима, використала Сергія для проникнення у квартиру.

— Чи вчинено злочин? Ким? (Вчинено замах на крадіжку.)

— Кого буде притягнуто до відповідальності? (Жінку. Сергій не буде притягнений, бо він неповнолітній і не знав про наміри жінки, вважав її хазяйкою.)

Але трапляються випадки, коли діти свідомо йдуть на злочини через бідність, пустощі, розбещеність.

2) У магазині “Дитячий світ” несподівано спрацювала сигналізація. На місце пригоди прибув наряд міліції. Але застосовувати зброю не довелося. Грабіжниками виявилися два десятирічні хлопчики, які перед закриттям магазину сховалися під прилавком. Коли магазин зачинили, хлопці набрали іграшок на кількасот гривень та спробували зникнути, але спрацювала сигналізація.

— Чи скоєно злочин? (Вчинено замах на крадіжку.)

— Яке покарання може бути застосоване проти хлопців? (Обтяжуюча обставина — здійснення злочину групою. Але оскільки злодії — неповнолітні, до них будуть застосовані дії виховного характеру — дитяча колонія для неповнолітніх.)

3. Робота над юридичними термінами.

Крадіжка — це таємне викрадення особистого майна громадян.

Грабіж — це напад з метою заволодіння особистим майном громадян, поєднаний з насильством.

Наклеп — це умисне приниження честі та гідності особи.

Залишення у небезпеці — це свідоме залишення без допомоги осіб, які перебувають у небезпеці й не можуть собі допомогти.

4. Робота з підручником.

Опрацювання тексту за С. Ферчуком “Бомжик-перевертень” (с. 43-45).

- Прочитайте текст мовчки.
- Коли відбувалася ця подія?
- Чому діти залишились у класі?
- Як вони виправдовувались один перед одним за скоєне? Прочитайте.
- Як оцінив їх вчинок першокласник?
- Яку версію придумав Тимко?
- Чому всі описували бомжика по-різному?
- Як ви оцінюєте вчинок третьокласників?
- Як би ви охарактеризували їх: жартівники, правопорушники, хитруни, обманщики?

— Придумайте кінцівку оповідання.

5. Гра-тренінг.

Що б ти зробив, якби ...

- Тобі зателефонували, що в школі закладено вибуховий пристрій.
- Невідомі люди наказують розповісти про будинок, сад, подвір'я сусідів-бізнесменів.
- Тобі дають гроші і просять перенести щось у сумці з одного місця в інше.
- Прийшовши додому, ти побачив, що речі розкидані по квартирі, деякі коштовності зникли.

Діти аналізують ситуації, вибирають правильне рішення.

V. Закріплення вивченого матеріалу.

1. Робота в парах (зош., с. 33–34, завд. 1). Порадитись і записати відповіді.

2. Аналіз ситуації.

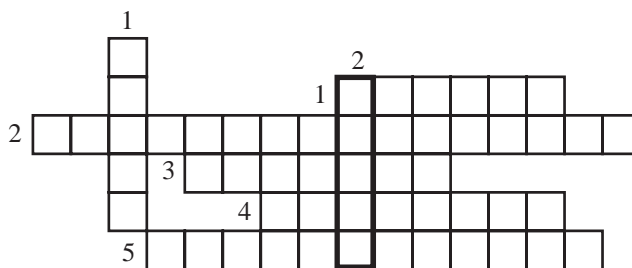
Василько повертався зі школи додому. Він бачив, як дві сусідські дівчинки-сестрички з'їжджали з гірки прямо на дорогу. Оскільки хлопчик поспішав на улюблену телепередачу, то ніяк на це не відреагував. Ввечері мама повернулася додому і повідомила, що біля будинку сталася аварія. Автомобіль наїхав на дівчинку, яка каталася з гори. “Швидка” забрала її у лікарню.

— Хто винен у цій пригоді?

— Як ви оцінюєте бездіяльність Василька?

3. Моделювання ситуацій, коли бездіяльність призвела до правопорушення (зошит, с. 35, завд. 2).

4. Відгадування кросворда.

По горизонталі:

1. Особливо важке правопорушення. (Злочин.)
2. Що настає в результаті розкриття правопорушення? (Відповідальність.)
3. Як називається захисник у суді? (Адвокат.)
4. Як називають того, хто звинувачує? (Прокурор.)
5. Зі скількох років настає кримінальна відповідальність неповнолітніх за особливо важкі злочини? (Чотирнадцяти.)

По вертикалі:

1. Особа в суді, яка встановлює міру покарання або визнає невинним. (Суддя.)
2. Що є головним у правовій державі? (Закон.)
5. Слухання історії Бруно Ферреро “Аргумент”.

Під час жорстокої бійки один китаєць вкусив іншого за ніс. У результаті обоє зустрілись у суді.

ТЕМАТИЧНА АТЕСТАЦІЯ. ПІДСУМКОВИЙ УРОК ЗА РІК

Мета. Перевірити знання учнів з вивчених розділів. Узагальнити знання з курсу “Я і Україна. Громадянська освіта”. Розвивати самостійність, кмітливість. Виховувати товариськість і почуття взаємодопомоги.

Додатковий матеріал до уроку

Хід уроку**I. Організація класу.****II. Актуалізація знань учнів.****1. Робота з підручником.**

— Розгляньте зміст підручника і згадайте, що ми вчили.

2. Робота з зошитом.

— Які завдання були найцікавішими?

— Які завдання збагатили ваші знання?

III. Повідомлення теми та мети уроку.

— Сьогодні ми проведемо підсумковий тест за вивченими темами та гру “Брейн-ринг”, де перевіримо знання з курсу “Я і Україна. Громадянська освіта”.

IV. Підсумковий тест за II семестр.**V. Перевірка домашнього завдання.****1. Перевірка виконання роботи в зошиті (с. 62, завд. 3).**

— Прочитайте прислів'я, що визначають ставлення українців до землі, до батьків.

2. Розкажіть про Україну за планом:

1) Назва нашої держави.

2) Столиця.

3) Населення України.

4) Гори в Україні.

5) Великі річки, моря, міста.

6) Проблеми з охорони природи.

7) Майбутнє України.

VI. Підсумок за рік.

Гра “Брейн-ринг”.

Умови гри. Клас поділено на три команди (3 ряди). Вчитель по черзі ставить запитання. Якщо відповіли правильно — 1 бал, ні — 0 балів. Наприкінці підводиться підсумок. Можна обрати журі (3 учні), щоб лічили бали.

Україна.

1. Як називається наша держава?

2. Столиця України.

3. Найбільша річка.

4. Найвища вершина.

5. Найбільше озеро.

6. Які моря омивають Україну?

7. Чому море називається Чорне?

8. Друга столиця України.

9. Що називають “волинським дивом”?

10. Назвіть прислів'я про Україну.

11. Що означає слово “Україна”?

12. Звідки у Львова назва “Львів”?

Людина.

1. Що є найбільшою цінністю для людини?

2. Поясніть вислів матері Терези: “Життя — це можливість. Скористайся нею!”

3. Назвіть складові людського “Я”.

4. Що означає дбати про своє добре ім'я?

5. Назвіть людські чесноти.

6. Що потрібно людині, щоб досягти успіху?

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Байбара Т.М., Бібік Н.М. Я і Україна. 4 кл. — К.: Форум, 2001. — 175 с.
2. Будна Н.О., Головка З.Л. Я і Україна: Зошит з громадянської освіти. 4 кл. — Тернопіль: Навчальна книга — Богдан, 2007. — 62 с.
3. Бібліотека вчителя: 11/2002.
4. Дванадцять місяців: Настільна книга-календар / Упорядник Слабошпицький М. — К.: Веселка, — 1992. — 189 с.
5. Дванадцять місяців: Настільна книга-календар / Упорядник Яремійчук О. — К.: Веселка, 1999. — 157 с.
6. Двісті одна заповідь з етики й етикету / Укл. Гришин Е.О., Загребельний П.І. — Тернопіль: Збруч, 1991.
7. Дендропарк “Софіївка”: Фотонарис. — Умань.
8. Дошкільне виховання: № 3/2003.
9. Зарваниця: Фотонарис. — Тернопіль: Горлиця, 2001.
10. Збірник загадок для учнів початкових класів / Упор. Сапун Г. — Тернопіль: Підручники і посібники, 2003. — С. 110.
11. Іван Марчук: Життя і творчість. — К.: Мистецтво, 1996. — 176 с.
12. Катерина Білокур: Фотокнига. — К.: ТОВ “Спалах”, 2001. — 127 с.
13. Ковальчук О.В. Українське народознавство. — К.: Освіта, 1992. — 173 с.
14. Кодекс України про адміністративні правопорушення. — К.: Парламентське видавництво, 1997. — С. 14.
15. Коляда І., Лозовий Я. Основи правознавства, 9 кл. — К.: Каннон, 1997. — 189 с.
16. Конституція України. — К.: Феміна, 1996. — С. 8–22.
17. Кримінальний кодекс України. — К.: Атіка, 2001. — С. 36–40.
18. Літопис Руський. — К.: Дніпро, 1989. — С. 112.
19. Мої улюблені вірші /Укл. Паронова В. — Тернопіль: Підручники і посібники, 2004. — 335 с.
20. Наровлянський О.Д. Дидактичні матеріали з основ правознавства. — К.: Юрінком Інтер, 1999. — С. 157.
21. Олійник О.Б. Світ українського слова. — К.: Хрещатик, 1994.
22. Початкова освіта: № 40/2003.
23. Початкова школа: № 2/97, 5/98, 10/98, 6/02, 7/02, 9/02, 11/02, 10/03.
24. Рідне слово. Українська дитяча література: Хрестоматія: У 2 кн. — К.: Либідь, 1999.
25. Розкажіть онуку: 1–2/02, 8/02, 9/02, 1/03, 10/02, 5–6/05, 7–8/05, 9–10/05.
26. Рости на щастя України-мами: Галицька читаночка /Упор. Мельничук Б.І., Проник Б.В. — Тернопіль: Редакційно-видавничий відділ управління пресою, 1991. — С. 36.
27. Сергійчук В.І. Національна символіка України. — К.: Веселка, 1992. — С. 5.

Навчальне видання

Сліпець Ольга Богданівна

**Я І УКРАЇНА
ГРОМАДЯНСЬКА ОСВІТА
КОНСПЕКТИ УРОКІВ
4 клас**

Посібник для вчителя

Головний редактор *Богдан Будний*
Редактор *Любов Левчук*
Обкладинка *Володимира Басалиги*
Комп'ютерна верстка *Тетяни Золосдової*

Підписано до друку 23.03.2012. Формат 60x84/8. Папір офсетний.
Гарнітура Таймс. Умовн. друк. арк. 14,88. Умовн. фарбо-відб. 14,88.

Видавництво «Навчальна книга — Богдан»
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців
ДК № 370 від 21.03.2001 р.

Навчальна книга – Богдан, просп. С. Бандери, 34а, м. Тернопіль, 46002
Навчальна книга – Богдан, а/с 529, м. Тернопіль, 46008
тел./факс (0352) 52-06-07; 52-05-48; 52-19-66
publishing@budny.te.ua;
www.bohdan-books.com

ISBN 978-966-10-2011-4

9 | 789661 | 020114